

Степаненко Кирило Володимирович

доцент кафедри
загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

Грженда Ігор Іванович

студент юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ СИСТЕМИ: ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що питання взаємодії міжнародного права із національними правовими системами є актуальною проблемою сучасної правової науки. Обидві зазначені правові системи є самостійними та не можуть існувати окремо одна від одної. На особливості нормотворення в міжнародному праві є вплив національних правових систем, які відображаються у зовнішній політиці та дипломатії держав, саме коли міжнародне право відіграє важливу роль у формуванні національного законодавства в цілому.

Особливої уваги у вивченні даного питання приділяли такі науковці: Є. Білозьорова, М. Баймуратова, М. Буроменського, В. Теліпко, А. Овчаренко, В. Буткевича, Л. Васечко, І. Дахно, Н. Малишеву, В. Опришко, В. Плавича, Н. Пронюк, П. Рабіновича, В. Шатіло, І. Андрееву, Н. Оніщенко, О. Соловійова та ін. Недостатня наукова відпрацьованість зазначеної теми знаходить своє відбиття у науковому середовищі навіть незважаючи на велику кількість наукових праць з приводу співвідношення міжнародної та національної правових систем. Неоднозначність поглядів науковців стосується питання практики застосування норм міжнародного права у національних правових системах та імплементації в неї міжнародних норм. На сучасному етапі практики та доктрини різниця між моністичною та дуалістичною теоріями пом'якшується на користь дослідження механізмів взаємодії міжнародної та національної правових систем [1].

Окремі положення Конституцій держав, характеризують зміст які відображають зміст основних принципів міжнародного права, створюючи своєрідні юридичні передумови для участі держав у різних інтеграційних процесах, забезпечуючи реалізацію норм міжнародного права у внутрішньодержавних відносинах [2].

Наразі прийнято виділяти 2 основних концептуальних підходи до співвідношення національного та міжнародного права:

- 1) моністична теорія, сутність якої зводиться до єдності правових систем національного та міжнародного права;
- 2) дуалістична теорія, прихильники якої наголошують на окремому існуванні зазначених правових систем.

Обидві точки зору мають своїх прихильників серед науковців, але, важливо зазначити, що визначені підходи мають власні недоліки. Зокрема, зміщення акцентів дискусії серед наукового кола свідчить про намагання обрати оптимальний варіант існування взаємодії національних правових систем із нормами міжнародного права.

Конституція України має своєрідне закріплення моністичної теорії. У ст. 9 йде мова про те, що чинні міжнародні договори, ратифіковані українським парламентом, є частиною українського законодавства.

Тенденції сучасності щодо розвитку міждержавної співпраці як результат ускладнення взаємозближуваних процесів, формують нові підходи до проблеми співвідношення національного і міжнародного права. Зокрема, поряд із фактичним визнанням дуалізму в фундаментальних законах держав часто визначається або констатується верховенство міжнародного права щодо права національного. І. Андреева доцільно зауважує, що іноді конституції держав містять положення, що виглядають як визнання монізму, хоча вони реально співіснують з практикою трансформації норм міжнародного права, що об'єктивно засвідчує дуалізм. Поява нових, синтетичних підходів до питання співвідношення національного і міжнародного права відображає поглиблення взаємодії цих двох систем [3].

На думку Н. Оніщенко, міжнародне і внутрішньодержавне право – це дві системи однієї соціальної дійсності, обидві мають ряд близьких властивостей, рис, виступають як внутрішня єдність більш високої системи – права як загальносоціального явища [4].

Інтеграція держави до системи міжнародних відносин демонструє залежність від міжнародного співтовариства, відкритість правових систем держави для безпосередньої дії та визнання пріоритету міжнародного права.

З точки зору європейської інтеграції, українське законодавство повинне наблизити власні норми та принципи до норм та принципів міжнародного права, що відзначається власним демократизмом, гуманізмом та актуальністю. Орієнтація економіки та політики держави на світовий ринок також потребує визнання пріоритету міжнародного права над національним законодавством. О. Іванченко зазначає, що закріплення положення про те, що міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України є частиною національного законодавства України, свідчить про пріоритетність місця України на світовій політичній арені [5].

Підсумовуючи викладене вище, зазначу, що сучасна проблематика взаємодії міжнародного та національного права стосується питання практики застосування норм міжнародного права у національних правових системах та інтеграції в неї міжнародних норм. Погляди науковців щодо доцільності існування двох теорій співвідношення міжнародного та національного права також залишається актуальним. В актуальних глобалізаційних умовах надзвичайно важливим є також питання трансформування національного законодавства, тобто логічного пристосування норм до мінливих політико-економічних реалій. Неоднозначність загальносвітової політичної ситуації свідчить про необхідність подальшого наукового відпрацювання зазначеної тематики.

1. Шаповал В. Конституція і міжнародне право: до питання про взаємозв'язок і взаємовплив. *Право України*. 2009. № 7. С. 88-94.

2. Теліпка В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 608 с.

3. Андреева І.В. Взаємодія норм міжнародного права і національної правової системи в контексті міжнародних прав людини за позиціями П.Е. Казанського. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/217/Andreeva_vzaemodiya_norm.pdf;jsessionid=4FC38B690B14CCAE800611DA66C5D6D7?sequence=1

4. Оніщенко Н. Співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права: наукові реалії сьогодення. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. №1 (80). С. 29–36.

5. Іванченко О. Способи узгодження норм національного права з нормами міжнародного права. *Юридичний вісник*. 2013. №2. С. 178–182.

Чепік-Трегубенко Ольга Сергіївна
доцент кафедри
загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Куц Ірина Ігорівна
студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

СУТНІСТЬ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Державна влада – політико-правовий інструмент забезпечення функціонування держави та реалізації її місії через систему повноважень і механізмів, що застосовуються від імені держави спеціально утвореними органами для захисту та реалізації спільного інтересу, забезпечення загальних і локальних потреб, реалізації функцій регулювання та вирішення конфліктів у суспільстві [2]. Державна влада складається із трьох гілок (законодавчої, виконавчої, судової), а також державних органів, що не віднесені до жодної з них. Державна влада за обсягом і засобами впливу перевищує всі інші різновиди політичної влади. Вона здатна впливати на процеси в суспільстві, зокрема на поведінку будь-яких соціальних груп та людей, за допомогою спеціальних органів та установ. Останні є складовими